

HALK KÜLTÜRÜNDE TEVRİYE

Dr. Doğan KAYA*

Tevriye klasik şiirimizde şairlerimizin kullandığı ilginç ve itibar edilen sanatlardandır. Şair, tevriyeli ifade ile zekasıyla söz oyunları sergiler. Bu yaklaşım cinas sanatında da görülür.

“Örtmek, amacı gizlemek” anlamına gelen tevriye, bir sözün iki anlamda kullanılması sanatıdır. Kastedilen anlamın her ikisi de gerçektir. Şairin meramı söylediği anlamın uzağındaki anlamdır ve dikkat edildiğinde fark edilir ve anlaşılır. Tevriye, bu özelliğiyle kinayeden ayrılır. Kinaye bir sözün hem gerçek hem de mecazi anlamda kullanılması sanatıdır.

*Güzeller Mihriban olmaz demek yanlışır ey Bâkî
Olur vallahi billahi hele yalvarı görsünler
(yalvar: 16. Yüzyılda kullanılan paranın adı.)*

*Bir buse mi bir gül mü verirsın dedi gönlüm
Bir nim tebessümle o afet gülüverdi.
(gülüverdi: 1. Güldü, 2. Gül verdi.)*

*Aşiyân-ı mürg-i dil zülf-i perişanındadır.
Kande olsam ey peri gönlüm senin yanındadır.
(Kande: 1. Nerede, 2. Kan içinde)*

Cinas ise anlamları farklı yazılışları ve söylenişleri aynı olan sözler ile dir. Tevriyeden farkı tek sözden değil iki sözden oluşmasıdır. Örnek: *al ipek, asıl mayan, gül üşüdü, o kurdu, o yarsın, yâr içerden...* gibi sözler iki ayrı dizede kullanılır. Cinaz, hem halk şiirinde hem de klasik şiirde sıkça başvurulan uygulamalardandır.

*Hüma uçtu yuvasından yerine kodular bûmu (bûm: baykuş)
Görenler dediler eyvah Hüma dedikleri bu mu*

Bahçedeki gülleri ne satarsın be deli

* Emekli Öğr. Üyesi, www.dogankaya.com, drdogankaya@gmail.com

Hangi nesne uğruna harcanacak bedeli

*Oku yara
Aç kitap oku yara
Sinemde yer kalmadı
Meğer ok, oku yara*

*Yara sızlar
Ok değmiş yara sızlar
Yaralının derdinden
Ne bilir yarasızlar*

*Ya nacak
Ya baltadır ya nacak
Yana yana kül oldum
Neyim kaldı yanacak*

Tevriye, sadece şiir metinlerinde karşımıza çıkmaz. Günlük yaşantısında halk da tevriyeli ifadelere ihtiyaç duymuş, işin içinden sıyrılmak veya lafın altında kalmamak için sıkça tevriyeli ifadelere başvurmuştur.

Bu bakımdan biz burada uzun uzadıya tevriye sanatının gücü, etkisi ve incelikleri üzerinde durmayacağız. Halkımızın hangi şartlarda tevriyeli sözlere yöneldiğini ve ne gibi örnekler sergilediğini ortaya koymaya çalışacağız.

Çalışmamızın vücut bulması yıllarca yaptığımız derlemeler neticesinde olmuştur. Topladığımız malzemeler yüzlerce örnekten birkaçıdır. Başlı başına bir çalışmanın yapılmasını da çok lüzumlu görüyoruz. Biz bu makalemizde ilim âleminin dikkatini çekmeye ve yapılacak çalışmalara bir zemin hazırlamaya çalıştık. Verdiğimiz örnekler, başka örneklerin kat kat az oranındadır.

Kültürümüzde tevriyeli sözler kullanım alanına göre çeşitlilik gösterir. Bunları şöyle gruplandırabiliriz:

1. Soru olarak tevriyeler,
2. Benzetme ve kelime grupları olarak tevriyeler,
3. Aldatma sözleri olarak tevriyeler,
4. Tekerleme olarak tevriyeler,
5. Fıkra olarak tevriyeler.

Söz konusu gruplar içinde en fazla örnek soru ve fıkralarda kullanılan tevriyeler öne çıkmaktadır.

1. Soru olarak tevriyeler

Bu tip kullanımlar daha ziyade eğlenme amaçlı sorularda karşımıza çıkar. Soru soran şahıs, karşısındakinin düz mantıkla düşünüp soruya cevap verememesi veya yanlış cevap vermesi ile içinden kıs kıs güler ve biraz naz-poz yaptıktan sonra cevabı söyleyip onu şaşırtır. Bu arada etraftakiler güler, eğlenir.

Altı pişmiş ekmekle yetmiş kavun yiyebilir misin?
Kastedilen ekmeğin alt tarafı ve olgunlaşmış kavundur.

Altı kara koyunun kaç ayağı vardır?
Altı kara derken koyunun karın kısmı kastedilmektedir.

Bir tavuk ayda kaç yumurta yapar.
Kestedilen Dünya'nın uydusu olan Ay'dır.

Yatar otlar kalkar otlar,
Otların rüzgârdan sağa sola eğilmesinden ziyade, ot yiyen hayvanın yatıp kalkıp otlanması kastedilmektedir.

Bir taksinin koltukları, direksiyonu, tekerleri, motoru direksiyonu her şeyi varmış. Yeni modelmiş, deposu doluymuş. Sürücü kontak anahtarını çevirmiş, motor çalışmamış. Sebebi ne olabilir?
Depo su doluymuş.

Kan kırmızı, süt beyaz, kadı kavuğuna sığmaz, fındık kabuğuna sığar.
Burada soru yoktur. Dört ayrı hükümde dört cümle vardır.

Bu sabah mahallemizdeki fırın yanmış!
Yangın değil, fırının ekmeği pişirmek için yakılması kastedilmektedir.

Babam benim babam iken, ben babamın oğlu iken, biz beraber gardaşdık!

Mahalli ağızla söylenmiş olan bu sözdeki son kelimeyi "kar taşıdık" diye telaffuz ettiğimizde asıl anlam ortaya çıkar.

*Adamın biri baltası ile ormana gidiyormuş. Derin bir çukura düşmüş. Orada üç gün, üç gece kalmış, orada ne yemiştir?
Bal tası ile gittiği için bal ile karnını doyurmuştur.*

*Çok zengin ve oldukça yaşlı dini bütün birisi İstanbul'a bir cami yaptırmış bir de kilise. Bu nasıl izah edilebilir?
İkinci hükümdeki kilise sözünü, "Kilis'e" olarak algılayarak, mesele hallolur.*

*Babam bir araba ayakkabı aldı.
Araba sözü ile burada kastedilen "Arab'a" dır.*

*198'den büyük, 200'den küçük, 199 değil! Bu nasıl izah edilebilir?
Bunu (100), (98)'den büyük, (2) (100)'den küçük, (100), (99) değil olarak düşünürsek meram anlatılmış olur.*

*On altının yarısı kaçtır?
Üç cevaplı bir sorudur. İlki malum olduğu üzere 8'dir. İkincisi, (10 altın)ın yarısı (5 altın)'dır. Üçüncüsü de 10 tane 6, 60 eder, bunun yarısı da 30'dur.
Bu tip soruların adedi artırılabilir. Sözgelisi; "21'in yarısı kaçtır?" Üç cevabı vardır. İlki 10,5'tur. İkincisi 20 tane 1, 20 eder, bunun yarısı da 10'dur. Üçüncüsü vurgu ile belli edilir. Yani (yirmi) vurgulu olarak söylenmiştir ve cevabı da 11'dir ve bu da vurgulu olarak söylemek gerekir.*

*600'ün yarısı kaçtır?
"250'dir." denilerek karşıdaki şaşırtılır. Çünkü 2 tane 150, yani 2x150, 600'ün yarısı demektir. Bu mantıkla hareket edilirse, 1000'in yarısı kaçtır denildiğinde 4x125 kastedilerek 425 denilir.*

*-84'ün yarısı kaçtır?
-42.
-Onun yarısı?
-21 (Soruyu soran bunu kabul etmez cevabın 5 olduğunu söyler. Çünkü sorarken vurgu ile "10'un yarısı kaçtır?" demiştir.*

2. Benzetme, benzetme ve kelime grupları olarak tevriyeler

Kültürümüzde, Türkçe olmadığı halde Türkçe olarak algıladığımız sözler vardır. Bu sözleri değerlendirirken onları Türkçe algılayıp ona göre hüküm

veririz. Sözelgeşi *brek*, *atak futbolcu*, *sağbek-sol bek*, *direkt*, *sütyen*, *subasman* sözleri gibi Türkçe zannederiz. Boks maçıında rakiplerin birbirine sarıldığı zaman hakemin söylediği ayrıl anlamındaki “brek” sözünü Türkçe “bırak” olarak algılarız. Fransızca “soubassement” kelimesini “sudan kurtarma seviyesi” anlamında düşünürüz. Tıpkı bunlar gibi “direkt” sözünü de “direk gibi dümdüz” anlamında düşünürüz. “Sütyen” kelimesi de aslen Fransızca olan “soutien” kelimesinden başka bir şey değildir. “Soutien”, “destek” demektir. “Soutien-gorge” ise “göğüs desteği” anlamına gelir.

Kültürümüzde aşağıda örneğini verdiğimiz söz de tahmin edilen anlamda olmayıp yabancı dilden Türkçemize geçmiş ifadelerdir.

Nato mermer nato kafa: “Nato” Yunanca “işte” demektir. “Nato”nun herkesçe bilinen NATO ile ilgili yoktur. Bu söz ile “Ha mermer ha kafa, ne farkı var!” anlamında laf dokundurulan kişinin kafasının mermerden farkının olmadığı kastedilir.

Mangal yürekli: Mangal Pandey (19 Haziran 1827-8 Nisan 1857), Hint Ayaklanmasını başlatan ve Hindistan tarihinde ve kültüründe önemli bir iz bırakmış olan kahramandır. Mangal kelimesinin bilinen mangal ile ilgisi yoktur.

3. Aldatma sözleri olarak tevriyeler

Kültürümüzde zaman zaman tevriyeli sözlerle insanlar aldatılmaya çalışılır. Tarih boyu toplumlarda aldatanlar da olmuştur, aldananlar da. Başkalarının iyi niyetinden, safiyetinden faydalanan tipler, kişileri kandırmak için yola başvururlar. Bu usullerden birisi de tevriyeli sözlerdir.

*Adam kurban pazarına hayvanını götürmeden önce kâğıt para destesini hayvanın gözüne sokacak kadar yaklaştırıp sonra parayı cebine kor.

Hayvanını kurban pazarına götürür. Müşterinin birisi gelir birisi gider. Bir müşteri hayvanı 2500 liraya almak ister. Satıcı bu paraya razı olmaz.

“Sen ne diyorsun yav! Bu, 3000 lirayı gördü, der.

*Otomobilini satmak isteyen birisi bir valiz içerisine ekmek koyup valizi bagaja bırakır. Araba pazarında bir müşteri otomobile talip olur. Satıcıya;

“Nasıl, bizi yarı yolda bırakmaz inşallah!” der.

Satıcı;

“Sen ne diyorsun kardeşim, bu araba ekmek var.” der.

Bazı insanlar meramlarını tam olarak anlatamazlar, ifadelerinden başka anlam çıkarılabilir ve buna bağlı olarak yanlış değerlendirmeler yapılabilir.

Bir öğrenci, daha mesleğinin başında olan bir öğretmenin sorduğu Tazarrunname yazarı Sinan Paşa'yı anlatırken "Sinan Paşa bir kadının oğludur." diye yazar. Öğretmen "Herkes bir kadının oğludur." deyip öğrencinin notunu vermez. Öğrenci;

"Hocam, ben bu cümlele Sinan Paşa'nın babasının kadı olduğunu demek istemişim." diye itiraz edip notunu düzelttirir.

4. Tekerleme ve yanıltmaca olarak tevriyeler

Halkımızın eğlenceleri arasına sıkıştırdığı birtakım gelenekler vardır. Halk oyunları, seyirlik oyunlar ve çocuk oyunları bunların basında gelir. Bunun yanında eğlenmeye yönelik bazı pratikler de dille ilgilidir. Bilmece, tekerlemeler ve yanıltmacalar bunların basında gelir. Söz cambazlığına dayanan da yanıltmacalarda özellikle anlamlı yahut anlamsız olan birbirine yakın kelimeler seçilir ve onların çekimli şekilleri kullanılır. Dilin sürçmesi için, uzun yanıltmacaların bir defada, kısa yanıltmacaların ise 3 yahut 5 defada söylenmesi istenir. O zaman, genellikle eskilerin "sürç-i lisan" dedikleri "dil dolanması" diyebileceğimiz hadise olur ki, bu da karşıdakinin ve orada bulunanların gülmelerine yol açar. Bazı yanıltmacalar aynı sesle başlayan kelimelerin art arda getirilmesiyle oluşturulur.

*"Denizde un gibi ince kum. Bu kumu yedim, bu kumu yedim..." Bu sözün 4-5 kere söylenmesi istenir.

Çocuklara "Birim yaş, ikim yaş diye 10'a kadar say bakalım." denir. Çocuk heyecanla sayarken "Altım yaş." der ve gülüşmeler olunca, bunu söylediğine pişman olur.

*Aynı şekilde "Birim fare, ikim fare diyerek 10'a kadar sayabilir misin?" denir. Oyununun heyecanına kapılan çocuk sayarken "Yedim fare" der. Etrafındakilerin gülmesi üzerine utanır.

5. Fıkra olarak tevriyeler

Kişilerin sosyal yaşantısında nükte, mizah ve laf dokundurmanın önemli yeri vardır. Karşılıklı söz yarışlarında bir bakıma zekâlar yarışır, karşıdaki alt edilmeye çalışılır. Bilhassa şairler arasında bunun pek çok örneği vardır.

Hazırcevap şairlerin birbirine söyledikleri sözler zamanla fıkraya dönüşür, ağızdan ağıza anlatılır. Biz bunlardan bir kısmını kaydediyoruz.

Tevriyeli sözler

*Fars şairlerinden Mevlânâ Rükneddin, Kemâl Hocendî ve Burhaneddin bir bahçede oturup sohbet ederken yanlarına bir köpek gelir.

Rükneddin tevriyeli olarak;

-Bu köpeğin harika bir kemâli var, der. (*kemâl*: Olgunluk)

Burhaneddin de;

-Ki gördüğü her rükne işer, diye ona karşılık verir. (*rükne*: Duvar)

Buna alınan Kemâl, ona şu karşılığı verir:

-İşte burhan odur, der. (*burhan*: Delil)¹

*Nef'îyi sevmeyen Tahir Efendi adında bir zat, Nef'î'ye "köpek" der. Bunu duyan Nef'î şöyle bir karşılık verir:

Bize kelp demiş Tahir Efendi

İltifatı bu sözde zahirdir

Malikîdir mezhebim, zira

İtikadımca kelp, tahirdir

Arapça olan "tahir" kelimesi "temiz" anlamındadır.

*Tahir Olgun (Tahirü'l-Mevlevî) (1877-1951) Kuleli Askerî Lisesinde çalışırken Sadık Bey ismindeki fen bilgisi öğretmeni yukarıdaki hadiseye telmih yaparak Tahir'e takılır.

-Tahir ya hu köpek köpek tahir midir?

Tahirü'l-Mevlevî, lafın altında kalmaz.

-Köpeğin temiz olup olmadığı inanca göre değişir. Ama "sadık" olduğuna hiç şüphem yok.

*Fuzulî (1483-1556) ile Bağdatlı Ruhi (?- 1605) bir bahçede oturmakta iken Ruhî duvar dibinde yatmakta olan köpeği göstererek;

-Şu köpeği görüyor musun, der.

¹ Lâmi'î-zade Abdullah Çelebî, *Latifeler*, (Haz. Yaşar Çalışkan), MEB Yay., İstanbul, 1994, s. 66.

Görüyorum der Fuzulî. Ruhî muziplikle;

-Bu it, bu sarayda fuzuli, der.

Fuzulî lafın altında kalır mı?

-Doğru söylüyorsun. Sıkacaksın şu itin boğazını çıkacak içinden ruhi, der.

Bunun bir benzeri anlatım da Sivaslı iki şair Sıdkı ile Ruhi'ye izafe edilerek anlatılır.

*Sivaslı şair Sıdkı oturmakta iken pencereden iki köpeğin boğuştuğunu görür. O sırada yanındaki şair Ruhi köpeklere seslenir:

“Ha göreyim ha! sıdk ile tut!”.

Sıdkı bu lafın altında kalmaz.

-Öyle tut ki ruhi kışından çıksın, der.²

Malzemesi köpek olan bir başka fıkralar da vardır.

*Şeyh Galip (1757-1799) ile Halet Efendi (1760-1823) yolda gitmekte iken birkaç köpeğin hırıştıklarını görür. Şeyh Galip:

-Bu ne halet, der. (*halet*: Durum)

Halet Efendi bu lafa alınır.

-Bilmem hangisi galip olur, diye karşılık verir.

*Şair Dehşetî ile Sükutî yolda giderken yatmakta olan iri bir köpek görürler. Sükutî, laf dokundurarak;

-Köpek amma da dehşet ha, der.

Sükutî bu sözü cevapsız bırakmaz:

-Fakat sükûtidir, kimseye dokunmaz, der.³

² Vehbi Cem Aşkun, *Sivas Şairleri*, Kâmil Matbaası, Sivas, 1948, s. 269.

³ Edip Ali Baba, “Afyon Fıkraları”, *Taşınar*, Afyon Halkevi Dergisi, S. 156-158 (Ocak, Şubat, Mart) 1948, C. 10, s. 456

*İkinci Abdülhamit dönemi sadrazamı Cevat Paşa yalısında oturmakta iken hizmetkârı sarraf Hayımaçi'nin geldiğini haber verir. Cevat Paşa huzuruna kabul ettiği Hayımaçi'ye takılmak ister.

-Nasılsın bakalım, şeytanın sol bacağı?

Hayımaçi bu lafın altında kalmaz.

-Siz sağ olun paşam, der.⁴

*Osmanlılar döneminde İstanbul'da üç önemli kadılık makamı vardır: Karaköy, Eyüp ve Üsküdar Kadılığı. Karaköy kadısı şair Postî'dir. Eyüp Kadısı şair Hayatî ve yardımcısı da kendisi gibi şair olan ve "ölüm, ölümlü" anlamında Mematî mahlasını kullanan kardeşi Mematî'dir. Bunlar birgün makamlarında oturmakta iken içeriye giren birisi bir soru sorar.

-Debbağın elinden geçmiş yani tabaklanmış köpek veya domuz derisi temizlenmiş olur mu, üzerinde namaz kılınabilir mi?"

Hayatî de Mematî de buna cevap veremezler, Karaköy Kadısına Postî'ye sormak gereği duyarlar. Bir kâğıda "İt posti domuz posti debagatle temiz olur mu?" diye yazıp gönderirler.

Postî'den gelen cevap şöyledir:

-Hayatî de murdardır Mematî de...

*Şair Eşref (1846-1912) eşeğe binmiş olarak yolda giderken İzmir Valisi Kâmil Paşa, arabasıyla geçerken onu görür. Eşref, arabayı görür ve eşeğini yolun kenarına alır. Yol kenarında bir çukur vardır. Kâmil Paşa, Eşref'e takılmak ister.

-Fazla kenara çekilme, çukura düşersin.

Eşref, Kâmil Paşa'yı cevapsız bırakmaz.

-Merak etme Paşa'm, eşek kâmildir, bir şey olmaz!

*Halil Nihat Boztepe (1882-1949), Süleyman Nazif (1870-1927)'i yeni yaptırdığı evine götürür. Yol boyu şiirlerini okur ve beğenip beğenmediğini sorar. Süleyman Nazif aslında pek beğenmediği şiirleri, nezaketen beğenmiş görünür.

⁴ Mehmet Nuri Yardım, *Edebiyatımızın Güler yüzü*, Çatı Kitapları, İstanbul, 2003, s. 91

-Güzel olmuş, eline sağlık, beğendim, diyerek yarım ağız cevaplar verir.

Nihayet yeni yapılan eve gelirler. Ev, gerçekten çok güzeldir. Hazırcevap olan Süleyman Nazif artık kendisini tutamaz ve Halil Nihat'a;

"İşte senin en güzel beytin bu!" der.⁵ (beyt: 1 Şiirdeki iki mısra, 2. Ev)

*2 Aralık 1884'te doğan Yahya Kemal Beyatlı'ya Üsküp'te mi yoksa Niş'te mi doğduğunu sorarlar.

Yahya Kemal;

-Aralıkta doğmuşum, der.⁶

*Güney Anadolu'da bir çocuk, ev sahibi erkekten peynir mayalayacaklarını söyleyip maya ister. O da içeri girip hanımından alabileceğini söyler. Çocuk mayayı alıp evine döner.

Ertesi gün adam, çocuğu görür, peyniri mayalayıp mayalamadıklarını sorar.

-Peyniri mayalayabildiniz mi?

-Yok emmi, mayanız bozukmuş, maya tutmadı!

Adam cevap verir.

-Olur mu oğlum! Biz her zaman mayalıyoruz, herhalde sizin sütünüz bozuk!

*Sivas'ta geç vakitlerde hamamını kapatmak üzere olan kişi son defa içeriyi bir göz atmak için kurnaların olduğu kısma gidip kapıdan seslenir.

-İçeride yunan var mı?

İçeriden bir ses gelir.

-Yok gardaş! Ben varım, ben de Kangallıyım.

(Anadolu'da yunmak "yılanmak" demektir.)

*Bir berber koltuğundaki birini tıraş ederken bir dilenci kadın gelip kapının pervazına yaslanıp;

⁵ Mehmet Nuri Yardım, *Edebiyatımızın Güteryüzü*, Çatı Kitapları, İstanbul, 2003, s. 166.

⁶ Mehmet Nuri Yardım, *Edebiyatımızın Güteryüzü*, Çatı Kitapları, İstanbul, 2003, s. 269.

-Gardaaaş! Allah rızası için bir sadaka!

Berber elinde tıraş makinası var iken kafasını kaldırır;

-Git hele bacı yav! Biz zaten para diye it kırkıyoruz, der.

Müşteri, yerinden kalkıp berberin bağazına yapışır.

*Bir kel berber müşterisini tıraş koltuğuna alır.

-Saçınız nasıl olsun, der.

Adam;

-Kafana göre tıraş et, der.

*Bir öğretmenin köpeği vardır. Köpeğini dışarıda gezdirmek ister, ne var ki köpeğe tasma gereklidir. Tasma yaptırmak için bir demirciye gider, köpeğine tasma yapmasını ister. Demirci; daha önce hiç tasma yapmadığını, nasıl olması gerektiğini söyler. Müşteri

-Adaaam, kafana göre yap işte, der.

Demirci, müşterisini dükkândan kovar.

*Yüzsüz ve kötü niyetli birisi misafir kaldığı evin kadınına sarkıntılık yapar. İffetli olan kadın, elindeki kepçeyi bütün kuvvetiyle adamın kafasına vurur. Kadından yüz bulamayan adam, odasına gidip yatar.

Kocası eve geldiğinde, hanımına misafirin aç olup olmadığını sorar. Kadın;

-O bir kepçe yedi, yattı, der.

*Doğulu bir kadın ile gelini, Ankara Kızılay'da gezerken şu sokak bu sokak derken gidecekleri yeri şaşırır. Sonunda kaybolduklarını anlarlar. Kadın rastladıkları beyefendi birisine gidecekleri yeri şaşırdıkları anlamında;

-Aye gardaş biz azdık, der.

Adam;

-Git hele kardeşim, başka işiniz yok mu, sizin diyerek onları tersler.

*Köyde, zifiri karanlıkta Musa adında birisi çeşitli meyvelerin olduğu bahçeye girer kıra döke meyvelerden toplar, duvardan atlayıp gider.

Ertesi gün bahçesine gelen adam, bahçesini tanınmaz vaziyette görür. Bahçeyi kimin bu hale getirdiğini merak eder, araştırır. Bir kişi gece Musa'nın o civarda dolaştığını gördüğünü, muhtemelen onun olabileceğini söyler. Bahçe sahibi Musa'yı şikâyet eder.

Hâkim Musa'ya bahçeye girenin kendisi mi olup olmadığını sorar. Musa, adındaki seslerden de faydalanarak yemin eder.

-Hâkim Bey, elmayı, armudu eriği aldımusa çaldımusa Kur'an'a el basayım, der.

Böylelikle, "aldım ise, çaldım ise" sözlerini mahalli ağızla söyleyip işin içinden sıyrılmaya çalışır. Bu suçu onun işlemediğine kanaat getiren hâkim, adamı serbest bırakır.

Sonuç:

Tevriye söz kullanma hüneridir. Tarih boyu insanlar, günlük hayatta sık sık kullanma gereği duymuştur. Yukarıdaki bilgi ve örneklerden hareketle tevriyenin öne çıkan özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Folklorumuzda soru, benzetme ve kelime grupları, aldatma sözleri, tekerleme, fıkra olarak kullanılırlar.
2. Nükte, alay, kibir ve zekâ ürünüdür.
3. İnsanlar folklorumuzda tevriyeyi sözün, durumun, meselenin altında kalmamak veya bir işin içinden sıyrılmak için bilerek kullanır.
4. Türkçenin güçlü dil oluşunun işaretlerini ihtiva eder.